

DIKTAT S NEISTINAMA

*Emil Šprljan**

Sveučilište u Zadru

Diktat s neistinama je vježba namijenjena slušanju, pisanju, pamćenju i reprodukciji originalnog teksta u pismenom obliku što vjernijem izvorniku. Može se provoditi na svim stupnjevima učenja stranoga jezika (čak i materinskoga) uz primjereno odabir teme i teksta. Vježba je prokušana i povremeno se uspješno provodi s učenicima sedmog i osmog razreda osnovne škole, učenicima srednje škole i studentima engleskoga jezika na Sveučilištu u Zadru.

Postupci rada na vježbi:

- a) u prvoj fazi je priprema nastavnika koja uključuje izbor teksta i njegovu adaptaciju te prilagođavanje teksta za projekciju ili fotokopiranje;
- b) druga faza je izvedba vježbe u razredu: 1. diktiranje teksta s neistinama, 2. učenici kontroliraju što su napisali, 3. projekcija izvornog teksta, 4. pamćenje teksta, 5. pisanje teksta po sjećanju, 6. ocjenjivanje.

Vježba služi razvijanju razumijevanja, pamćenja i pisanja te može poslužiti kao lakši oblik učenja i kontrole vještina pisanja, a možemo ju koristiti i u svrhu ocjenjivanja.

Ključne riječi: diktat, vježbanje tehnike pamćenja, pisanje po sjećanju, traženje ključnih izraza, samopouzdanje, motivacija.

UVOD

Predstaviti ćemo jednu vježbu koju smo razvili tijekom rada s polaznicima različite dobi i različitoga stupnja znanja. Vježba je pogodna i metodički opravdana iz sljedećih razloga koje možemo istaknuti i kao ciljeve vježbe: razvijamo sposobnost razumijevanja teksta, sposobnost pamćenja i reprodukcije podataka, sposobnost korištenja vlastitih rješenja, dok je istovremeno ovo i vježba u kojoj kontroliramo poznavanje pravilnog pisanja, pa čak i gramatičkih pravila. Vježbu možemo zvati i «lažnim diktatom» jer je ona samo naizgled diktat, a uz to sadrži i laži, no ona je mnogo više od običnog diktata koji često puta spada u kategoriju dosadnih vježbi. U tekstu ćemo, radi jednostavnijeg pisanja, za sve uzraste koristiti izraz *učenici*.

PRIPREMA

* Emil Šprljan, Sveučilište u Zadru, Obala Kralja Petra Krešimira IV br. 2, tel: 023 200 552, e-mail: esprljan@unizd.hr

Za provođenje ove vježbe potrebno je naći odgovarajući tekst koji je prikladan za obradu (okvirno 80 – 150 riječi, ovisno o procjeni težine i stupnja učenja jezika). Također možemo i sami adaptirati već postojeći tekst ili preraditi tekst jedinice koju smo upravo obradili. Pri odabiru teksta za ovu vježbu trebamo procijeniti težinu teksta primjerenu stupnju znanja učenika i tome možemo li očekivati da ga oni po pamćenju pišu u konačnoj fazi rada. U pripremi tekstova nastojali smo promjene u sadržaju učiniti smiješnim i nelogičnim tako da se ta ključna mjesta upravo zbog toga lako uoče i zapamte, što se vidi i iz oglednih uzoraka. Iskustvo je pokazalo da izbjegavanjem općih dosadnih mjesta s podacima i korištenjem iznenadenja na mjestu ključnih pojmoveva postižemo veću motiviranost i zainteresiranost učenika te da oni tada rado slijede postupke nastavnika očekujući krajnji ishod, a uz to žele pokazati svoje snalaženje i znanje u najboljem svjetlu.

Najpogodniji su tekstovi u kojima se učenici dosta lako mogu snalaziti i prepoznavati ključna mjesta kao upitna ili istinita. To može biti npr. tekst tipa vježbe 1. *Pandas*, ili možemo birati tekstove općenito temeljene na podacima i prepričavanju, gdje se u diktiranju odmah uočavaju nelogičnosti. Ako smo uzeli neki kompleksniji tekst za naprednije uzraste, prilagodimo diktiranje i potrebno vrijeme toj situaciji.

Preporučljivo je unaprijed izračunati vrijeme potrebno za svaku fazu rada, kao i spremnost da se tjemom izvođenja vježbe prilagodimo tempu koji odgovara učenicima. Nije dobro dati previše vremena za samostalnu analizu i konačno samostalno pisanje, niti će se postići dobar uspjeh davanjem prekratkoga vremena. To u konačnici ovisi o strukturi grupe s kojom radimo i njihovih sposobnosti. Kad se jednom kreće u realizaciju ove vježbe, vrlo lako ćemo vidjeti kako učenici na nju reagiraju i na koji ćemo ju način provoditi.

Za vježbu su nam potrebne dvije verzije teksta:

1. izvorni tekst (jedan primjerak pripremimo na grafofoliji za projekciju ili u više primjeraka fotokopija, a jedan ostavimo kod sebe za eventualnu kontrolu);
2. primjerak izmijenjenog teksta, tj. onaj koji diktiramo, imamo kod sebe.

Slijede detaljne upute za obradu ove vježbe uz vrijeme potrebno za njezino izvođenje, te nekoliko originalnih primjera i njihovih «lažnih» varijanata, uz upute i komentare. Po uzoru na ove primjere nastavnik lako može sam dalje vršiti odabir pogodnih tema, razvijati metodu i prilagođavati ju svojim potrebama.

UPUTE

Svakako trebamo najaviti vrstu vježbe (naravno, pri njezinom prvom izvođenju nešto detaljnije, a kasnije je dovoljno najaviti *diktat s neistinama*, ili *lažni diktat*, ali svakako nije uputno unaprijed otkrivati iznenadenja). Najava može biti npr. riječima: *Ovo je vježba razumijevanja, pisanja i razvijanja memorije. Pisat ćemo lažni diktat na listu papira. Označite prvu stranicu velikim slovom A. Tekst ću pročitati samo jednom, polako i razgovijetno, da možete pisati. Nastojte biti samostalni kako biste mogli sami sebe testirati.*

Redoslijed i opis vježbe uz okvirno potrebno vrijeme:

1. Diktat (5 min.)

Za razliku od ostalih diktata, ovaj čitamo samo jednom pa moramo dobro paziti na tempo i razgovijetnost.

2. Kontrola i «lov» na lažne podatke (5 min.)

Nakon što smo izdiktirali tekst, učenicima dajemo sljedeće upute:

Sada samostalno kontrolirajte što ste napisali i u tekstu potražite dijelove koji vam se čine lažnima te ih podvucite. Neistiniti su samo neki pojmovi; u tekstu nema jezičnih nepravilnosti. Imate 5 minuta da to učinite. (Vrijeme možemo zadati svaki put, a možemo to raditi i bez najave, ali tada o tome sami vodimo računa).

Nakon 2 – 3 minute možemo ih uputiti da usporede svoje pisanje s radom susjeda. Dok učenici rade, šećemo se među redovima i kontroliramo ih.

3. Projekcija originala (3 min.)

Grafskopom projiciramo originalni tekst ili podijelimo fotokopije originala.

Sada učenici mogu vidjeti izvorni tekst, a usporedbom originala sa svojim rukopisom mogu uočiti jesu li dobro prepoznali ključna mjesta kao i ostale pogreške koje su možda napravili.

Nakon toga slijedi:

4. Kratak razgovor o temi (2 – 3 min.)

Projekcija isključena prilikom razgovora. Postavimo nekoliko pitanja o ključnim mjestima teksta ili o čemu što nam se čini zanimljivim. U ovoj fazi rada ne treba previše ići u detalje radi organizacije vremena. Cilj vježbe je pisanje i razvijanje razumijevanja i memoriranja, a ne konverzacija.

5. Ponovna projekcija teksta (2 – 3 min., ovisno o težini teksta)

Upute: *Prekrijte sve što ste do sada pisali. Sada ćete imati priliku još jednom vidjeti originalan tekst. Nastojte ga zapamtiti. Nakon dvije minute napisat ćete ga po sjećanju. Pišite na drugoj stranici papira koju označite velikim slovom B.*

Ako je potrebno, upozorimo učenike da za ovo vrijeme ne pišu, nego da pamte tekst.

6. Diktat po sjećanju (5 – 7 min., ovisno o težini teksta)

Učenici na drugoj stranici istog lista papira označenoga s B. pišu tekst po sjećanju. Da

bismo vježbu učinili još zanimljivijom i u ovoj fazi rada, možemo im reći da se potpišu pseudonimom, što će dodatno povećati interes i rasteretiti ih od pomisli da će biti ocjenjivani. To treba priopćiti prije početka pisanja kako bismo izbjegli da se potpišu pravim imenom. Nakon isteka vremena pisanja možemo pokupiti listice na kojima su pisali, pomiješati ih i dati nasumce učenicima da oni naprave ispravke, ne znajući čiji rad imaju pred sobom. Dat ćemo im upute kako da ocjenjuju rad, npr. da ne brišu pogreške, nego da ih samo podvuku i sl. Ocjena neka bude npr. cvijet ili smješko za dobar rad ili kaktus za loš. Na kraju, svi koji žele, mogu otkriti pod kojim pseudonimom su pisali.

Analiza postupka:

Nakon što smo nekoliko puta iskušali vježbu *Diktat s neistinama*, možemo se odlučiti za ovaj pristup čak i u obradi novog teksta, ali tada također trebamo prilagoditi materijal iz udžbenika ili iz drugih izvora tako da odgovara cilju. Uključivanjem tema koje se inače ne obrađuju, dodatno proširujemo interes. Cilj će nam biti traženje ključnih pojmoveva i njihovo pamćenje. Pri odabiru tema za vježbu uputno je paziti na primjerenost teksta stupnju učenja stranoga jezika, jer, ukoliko odabaremo pretežak tekst, neminovno će doći do prepričavanja slobodnim stilom te do izostavljanja neshvaćenih dijelova. Nekim drugim metodama rada vježbat ćemo slobodno izražavanje, a ovaj put ga možemo tolerirati u minimaloj formi. Namjera nam ovaj put nije razvijanje slobodnog izražavanja, iako će i ono proizići iz vježbe.

Kako vrjednovati ili ocjenjivati ovakav rad? Imamo dva teksta za vrjednovanje: prvi, onaj «lažni» tekst (stranica A), može nam poslužiti kao podloga za ocjenjivanje diktata, a drugi, stranica B, kao podloga za ocjenjivanje pamćenja, snalaženja i samostalnog korištenja stranoga jezika. Na stranici B čak ni uz vrlo lagan tekst ne možemo očekivati stopostotnu točnost reprodukcije, no to nam i nije cilj. Ove upute o ocjenjivanju relevantne su ukoliko želimo ocjenjivanje unositi u dnevnik, no tada učenici, naravno, pišu pod pravim imenom, a mi ispravljamo radove. Nastavnikovo ocjenjivanje nikako ne bi trebalo uslijediti nakon prvog izvođenja ovakve vježbe. Možemo biti spremni na to da će rijetko koji učenik moći doslovce sve zapisati po sjećanju, a ni tada to ne bio egzaktan pokazatelj koji bi nam garantirao da ta osoba dobro govori strani jezik. Možemo prihvati sredinu između doslovnog kopiranja izvornika i mjestimičnog slobodnog izražavanja, kao i prihvati premješteni redoslijed rečenica i ideja. Najvažnija od svega treba nam biti točnost reprodukcije izvornika i opći dojam o tome kako učenik sam rješava ona mjesta kojih se u tekstu točno ne sjeća te je li pravilno koristio strani jezik. Sugeriramo ipak da ovu vježbu, ukoliko smo odabrali neobrađenu tematiku, ne izvodimo kao pravi test za ocjenjivanje, nego kao relaksirajuću laganu vježbu u kojoj učenici mogu razvijati samopouzdanje i osjetiti zadovoljstvo svojom sposobnošću vladanja stranim jezikom. Krajnji se rezultat i u ovakvom pristupu može nazrijeti, a to je: bolje vladanje stranim jezikom. Varijacije ocjenjivanja rada su mnogobrojne i ovise od našem planiranju i potrebama.

Primjeri vježbe:

Slijede tri uzorka teksta na engleskom jeziku pripremljena za rad i rangirana po stupnjevima težine, tako da ih možemo izabrati prema razini znanja učenika s kojima želimo

raditi vježbu. Tekst za projekciju neka bude tiskan većim slovima, a ključne izraze tiskamo masnim, podvučenim slovima (**bold underlined**) radi lakšeg čitanja i uočavanja na daljinu.

STUPANJ A. (lakši tekst za 7. ili 8. razred O.Š.)

Tekst 1. ORIGINALNI TEKST (ZA PROJEKCIJU I KONTROLU) s 89 riječi

PANDAS

Pandas live in the south-west of China. They are recognized by their black and white coats but when they are born, they don't have any hair. They eat bamboo and spend about 16 hours a day feeding. Bamboo forests in China are cleared for farming, so there is less bamboo for pandas. They are also killed for their coats. This is illegal but high prices are paid so poachers are willing to take a risk. It is believed that there are only about 2.000 pandas left in the world.

IZMIJENJENI TEKST 1. (ZA DIKTAT) (učenici ga ne smiju vidjeti)

DICTIONATION: PANDAS

Pandas live in the east-north of Hungary. They are recognized by their red, white and blue shirts and when they are born, they don't have any brain. They eat pop-corn and spend about 16 hours a day sleeping. Corn forests in Hungary are cleared for tourism, so there is less corn for pandas. They are also killed for their shirts. This is illegal but high prices are paid so poachers are willing to take a risk. It is known that there are only 257 pandas left in the country.

STUPANJ B. (tekst srednje težine za srednji stupanj učenja)

Tekst 2. IZVORNI TEKST (ZA PROJEKCIJU I KONTROLU) sa 160 riječi

IRELAND

Ireland is an island surrounded by the Irish Sea in the east and the Atlantic Ocean in the west. It is a very green island with a wet but warm climate. Ireland has had a very difficult history. In the 16th century the English tried to conquer Ireland. They took away the land from the Irish and gave it to the English farmers. Irish people are friendly and relaxed. There are a lot of jokes about Irish people, which the Irish often tell themselves. Ireland is famous for its traditional music and dances. While singing and dancing, Irish people love to drink Guinness, the famous black beer.

For hundreds of years, potatoes were the most important food of Ireland. In the 1840s a great number of people left Ireland and went to live in other countries, especially the USA.

Today there are more people of Irish origin living in **the USA** than in Ireland itself.

IZMIJENJENI TEKST 2. (ZA DIKTAT) (učenici ga ne smiju vidjeti)

DICTATION: IRELAND

Ireland is an island surrounded by the **Adriatic Sea** in the **west** and the **Pacific Ocean** in the **east**. It is a very **blue** island with a **dry** but warm climate. Ireland has had a very **complicated** history. In the 21st century the **French** tried to conquer Ireland. They took away the **beer** from the Irish and gave it to the English **hooligans**. Irish people are **noisy and boring**. There are a lot of **songs** about Irish people, which the Irish often tell themselves. Ireland is famous for its traditional **food** and dances. While singing and dancing, Irish people love to drink **milk**.

For **centuries**, **hamburgers** were the most important food of Ireland. In the **1990s** a great number of people left Ireland and went to live in other countries, especially **China**. Today there are more people of Irish origin living in **China** than in Ireland itself.

STUPANJ C. (teži tekst za napredni stupanj učenja)

Tekst 3. IZVORNI TEKST (ZA PROJEKCIJU I KONTROLU) sa 134 riječi

THE DIFFERENCE ENGINE

Charles Babbage was born in London on **26 December 1791**, the son of Benjamin Babbage, a London **banker**. As a youth Babbage was his own instructor in **algebra**, of which he was passionately fond, and he studied at **Trinity College, Cambridge**.

In his **twenties**, Babbage developed an interest in calculating machinery which became his **consuming** passion for the remainder of his **life**.

In **1821** he invented the Difference Engine which had some of the characteristics of todays **computers**.

Unfortunately, little remains of Babbage's prototype computing machines.

Throughout his life Babbage worked in many intellectual **fields** and made contributions that would have assured his fame irrespectively of the Difference and Analytical **engines**.

The refusal of the government to support his **work** left Babbage disappointed. He died at his home in London on 18 October 1871.

IZMIJENJENI TEKST 3. (ZA DIKTAT) sa 136 riječi (učenici ga ne smiju vidjeti)

DICTATION: THE DIFFERENCE ENGINE

Charles Babbage was born in London on **29 February 1791**, the son of Benjamin Babbage, a London **punker**. As a youth Babbage was his own instructor in **music**, of which

he was passionately fond, and he studied at **Trinity College, New Zealand.**

In his **eighties**, Babbage developed an interest in calculating machinery which became his **green** passion for the remainder of his **wife**.

In **1798** he invented the Difference Engine which had some of the characteristics of today's **chewing-gum**.

Fortunately, little remains of Babbage's prototype computing machines.

Throughout his life Babbage worked in many intellectual **companies** and made contributions that would have assured his fame irrespectively of the Difference and Analytical **flowers**.

The refusal of the government to support his **gambling** left Babbage disappointed. He died at his home in London on 18 October 1871.

TEKSTOVI KORIŠTENI IZ:

- B. Džeba i M. Mardešić: Way to go 5 (2004.) Zagreb, Školska knjiga: *Pandas, Ireland*
- K. Gude and M. Duckworth: Proficiency Masterclass (Oxford University Press, 2002) : *The Difference Engine*

FAKE DICTATION

Summary

Fake Dictation is an exercise intended for developing listening, memorizing and writing skills in a foreign or mother tongue with the final aim to reproduce in written form the original text coming the closest possible to the source. The exercise can be practiced with various levels of learning a foreign language ranging from beginners to advanced students given that an appropriate subject and text choice is made. It has been tested on students of English at 7th and 8th grade of elementary school, on intermediate level students in high school and on students of English at the University of Zadar.

Stages of work comprise:

- a) Teacher's preparations which include text choice and its adaptation for work.
- b) Practicing the exercise in class: 1. dictating the text with fake key words, 2. students control what they have written, 3. overhead projection of the text, 4. memorizing the text, 5. writing the text by heart, 6. evaluation.

The aim of the exercise is to develop understanding, memorizing techniques and writing and it can be used even as an evaluation exercise.

Key words: dictation, memorizing, writing by heart, self confidence, motivation

